

Screening en nader onderzoek bij kinderen en jongeren die functioneren op het niveau van een licht verstandelijke beperking (LVB)

Dr. Xavier M.H. Moonen

- Bijzonder lector Zuyd Hogeschool Heerlen
- Docent en onderzoeker UvA
- Beleidsadviseur Koraal Groep Sittard
- Voorzitter Landelijk Kenniscentrum LVB

Niveau typering	IQ-bereik	Sociale Redzaamheid	Ontwikkelings leeftijd	% VB
Zwakbegaafd	71-85	SRZ-i (9)		
Licht VB	51-71	SRZ-i (9),8,7, (6)	6,6-12,0 jaar	85%
Matig VB	36-51	SRZ-i (6), (5)	4,0-6,6 jaar	10%
Ernstig VB	20-36	SRZ-i (5)	2,0-4,0 jaar	3-4%
Diep VB	0-20	SRZ-i 3,4	0,0-2,0 jaar	1-2%

<p>LVB- en behandeling specifieke kenmerken</p>	<p>en bijkomende kenmerken / problematiek:</p>	<p>komen tot uiting in:</p>
<p>INTELLIGENTIE IQ SCORE 50 - 85</p>	<p>LEERPROBLEMEN</p>	<p>ERNSTIGE GEDRAGSPROBLEMEN</p>
<p>BEPERKINGEN IN HET SOCIAAL AANPASSINGS-VERMOGEN</p>	<p>PSYCHISCHE STOORNIS</p>	
	<p>MEDISCH-ORGANISCHE PROBLEMEN</p>	
	<p>PROBLEMEN IN GEZIN EN SOCIALE CONTEXT</p>	
<p>en leiden tot: CHRONICITEIT / LANGDURIGE BEHOEFTE AAN ONDERSTEUNING</p>		

Hoe meer je weet van

- Reden van de beperking
- Eventueel psychiatrisch ziektebeeld
- Beschermende factoren en risico factoren
- Leergeschiedenis
- Onderwijs carrière

Des te beter

- kun je bepalen of de persoon in kwestie iemand is die ondersteuning behoeft zoals die in de regel geboden wordt aan mensen met een (licht) verstandelijke beperking

Maar het begint bij

Een niet pluis gevoel

Waarom screenen?

- “niet pluis gevoel”
- Aanpassen aan mogelijkheden van de persoon tegenover je
- Nadere diagnostiek

Procedures die tot nu toe gebruikt werden

Vragen stellen

waar woon je

wat voor werk doe je (heb je gedaan)

schoolcarriere

noem je eigen geboortedatum

Leg uitdrukkingen uit (b.v. de appel valt niet ver van de boom)

nadelen

geen afgebakende set

geencut off point

Validiteit en betrouwbaarheid?

Bestaat er een geschikte screener?

- Ja in het buitenland (HASI LDSQ e.a.)
- Maar die voldoen niet in de Nederlandse praktijk (reikwijdte, type vragen)

SCIL

Hendrien Kaal
Henk Nijman
Xavier Moonen

Screeners voor intelligentie en licht verstandelijke beperking

Handleiding

AMSTERDAM · BERLIN · FIRENZE · GÖTTINGEN · HELSINKI · EDINBURGH · OXFORD · PARIS · PRAGA · STOCKHOLM · WIEN

SCIL 18+ en SCIL 14-17

Bruikbaar bij jongeren vanaf 14
jaar en bij volwassenen (maar niet bij
jongeren van 12 en 13 jaar)

Zelfgestelde opdracht

- Op snelle en betrouwbare wijze kunnen een vermoeden van een LVB kunnen vaststellen zonder dat er sprake moet zijn van grote mate van deskundigheid van de kant van de afnemer
- Hoge specificiteit (veel positieven die inderdaad LVB blijken te hebben)
- Hoge sensitiviteit (weinig positieven die geen LVB blijken te hebben)
- Bij bevestiging „niet-pluis“ gevoel nadere diagnostiek*
- Goedkoop

*Ook die instrumenten kennen soms behoorlijke foutenmarge

Gekozen items

contact met special voorzieningen (onderwijs / zorg)

Lezen / leerproblemen

Rekenen (verschillende vormen van)

Spellen

praktische vaardigheden

Instrument Beoordeling Sociaal Aanpassingsvermogen (BSA)

- 2 versies
- BSA-k kinderen op het speciaal basisonderwijs
- BSA-j jongeren die (speciaal) basisonderwijs hebben afgesloten
- Sluit aan bij AAIDD definitie van 2010
 - sociale vaardigheden in relatie tot gedrag op school
 - conceptuele vaardigheden in relatie tot schools presteren
 - praktische vaardigheden in relatie tot omgang met geld

Beoordeling Sociaal Aanpassingsvermogen BSA-j

- Oogt gefrustreerd als er meerdere dingen gevraagd worden
- Vraagt veel aandacht
- Houdt zich niet aan de regels
- Wordt niet sociaal geaccepteerd door de anderen
- Is niet in staat kleine ruzies/geschillen op te lossen
- Heeft geen 'echte' vrienden
- Doet weinig verschillende activiteiten in vrije tijd
- Kan zich niet goed samen met anderen vermaken
- Geeft de schuld altijd aan anderen
- Lijkt zich niet in een ander te kunnen verplaatsen
- Lijkt jonger dan andere kinderen in de klas
- Kan geen ordening in de taken aanbrengen
- Vertoont geen gepaste interactie in een één-op-één situatie
- Heeft problemen in accepteren van gezag
- Stelt zich afhankelijk op van anderen
- Weet het altijd beter
- Kan niet samenwerken met andere kinderen

Beoordeling Sociaal Aanpassingsvermogen BSA-k: in het onderwijs moet dit nu vervangen worden door de SAF

- Oogt gefrustreerd als er meerdere dingen gevraagd worden
- Begrijpt niet wat je bedoelt als je hem/haar iets vertelt
- Kan niet duidelijk maken wat hij/zij bedoelt
- Loopt weg uit lastige situaties
- Wordt niet sociaal geaccepteerd door de anderen
- Is niet in staat kleine ruzies/geschillen op te lossen
- Begrijpt non-verbale communicatie niet
- Past zich niet aan als de situatie verandert
- Kan zich niet duidelijk meningen en gevoelens verwoorden
- Geeft de schuld altijd aan anderen
- Lijkt zich niet in een ander te kunnen verplaatsen
- Bekijkt zaken/problemen niet van meerdere kanten
- Hanteert in een situatie maar één oplossing
- Vertoont gedrag dat ongepast is in de situatie
- Leert niet van fouten
- Weet het altijd beter
- Laat geen gepaste hygiëne zien
- Neemt weinig of geen initiatief mbt huishoudelijke taken

Schaal Adaptief Functioneren (SAF)

- Meer inzicht krijgen in de mate van psychosociale problemen en LVB bij Amsterdamse jeugd
- Ontwikkeling en validering van een instrument om te screenen op LVB binnen het basisonderwijs

Opzet studie

- SAF, 2 meetmomenten ($n_{t1} = 1.047$; $n_{t2} = 756$)
- Etniciteit ($n_{AUT} = 393$; $n_{ALL} = 650$)
- $M(lft) = 8.87$ jaar ($SD = .811$)
- $n_{jongens} = 553$; $n_{meisjes} = 490$ (gelijke sekseverdeling over de etnische groepen)

Strengths and Difficulties Questionnaire

(SDQ; 25 items)

- Emotional symptoms
- Conduct problems
- Hyperactivity/inattention
- Peer relationship problems
- Prosocial behaviour

Vineland Adaptive Behavior Scales (VABS; Socialization; Interpersonal Relationships; 23 items)

Cito-gegevens

Groep van 45 leerlingen: VALT ('Gouden standaard')

Voorbeeld items SAF

■ *Conceptueel:*

- Levert regelmatig werk in waaruit blijkt dat de taak niet begrepen is.
- Heeft een instructie vaak opnieuw nodig om een taak te begrijpen.

■ *Sociaal:*

- Lijkt zich in een ander te kunnen verplaatsen.
- Kan samenwerken met andere kinderen.

■ *Practisch:*

- Maakt taak onvoldoende zorgvuldig af.
- Handelt impulsief.

Interne consistentie

	Totale Groep	Autochtone leerlingen	Allochtone leerlingen	ρ -waarde alfatest
Conceptueel	.889	.885	.891	.591
Sociaal	.851	.858	.846	.431
Praktisch	.833	.838	.830	.641
Totale SAF	.735	.747	.731	.554

Test – hertest betrouwbaarheid

<i>n</i> = 756	<i>r</i> (<i>t</i> 1, <i>t</i> 2)
Totaal SAF	.865***
Conceptueel	.811***
Sociaal	.786***
Practisch	.780***

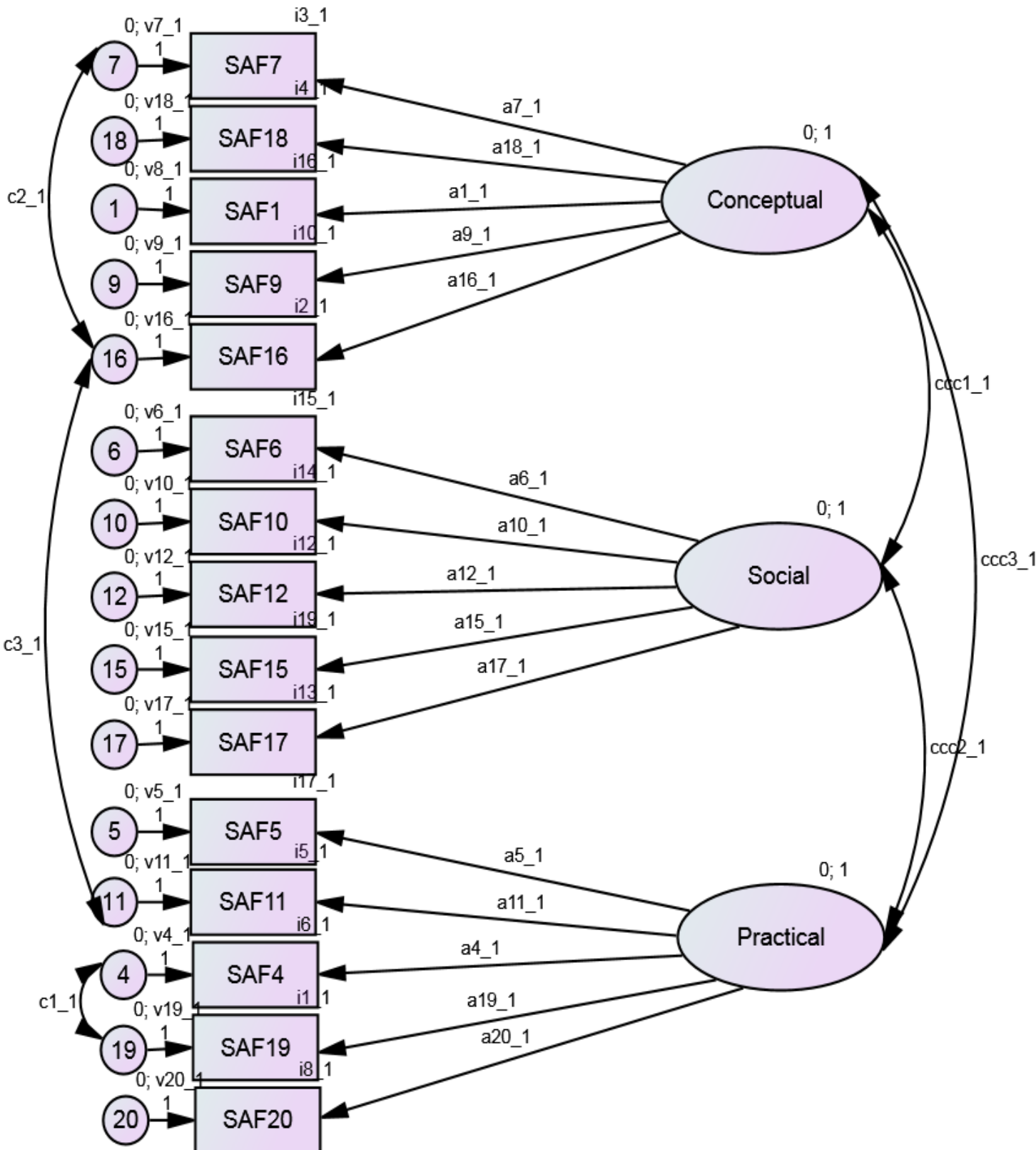
		Cohen's <i>K</i>	<i>N</i>	Mean <i>K</i>
Item4		.532***	740	
Item6		.474***	741	
Item38	Conceptueel	.525***	752	
Item39		.547***	752	
Item40		.515***	754	
Item10		.516***	747	
Item11		.495***	740	
Item16	Sociaal	.516***	740	Mean(<i>K</i>)= .513
Item18		.462***	730	
Item35		.589***	747	
Item3		.437***	749	
Item15		.594***	748	
Item25	Practisch	.385***	742	
Item30		.528***	745	
Item41		.580***	709	

Intra-beoordelaars betrouwbaarheid

Landis & Koch (1977):

.21 - .40 = fair

.41 - .60 = moderate
strength of
agreement

Fit unconstrained model:

Chi2(168) = 594.578***

CFI = .935

TLI = .918

RMSEA = .049

Sensitiviteit en specificiteit

Afkappunt (\leq)	Sensitiviteit (terecht positieven)	Specificiteit (terecht negatieven)	Onterecht positieven	Onterecht negatieven
6.00	0	100	100	0
7.50	9.1	100	90.9	0
8.50	18.2	100	81.8	0
9.50	27.3	100	72.7	0
10.50	27.3	94.1	72.7	5.9
11.50	45.5	88.2	54.5	11.8
12.50	63.6	73.5	36.4	26.5
13.50	90.9	58.8	9.1	41.2
14.50	90.9	47.1	9.1	52.9
15.50	90.9	32.4	9.1	67.6
16.50	90.9	14.7	9.1	85.3
17.50	90.9	8.8	9.1	91.2
18.50	90.9	2.9	9.1	97.1
20.00	90.9	0	9.1	100
22.00	100	0	0	100

Conclusies SAF

- De eerste resultaten ondersteunen de betrouwbaarheid en validiteit van de SAF
- Vervolgonderzoek nodig voor bepaling definitief afkappunt & toepassing SAF binnen de jeugdzorg

SAF

Onderzoeksrapport &
handleiding SAF & VALT is in
januari 2015 verschenen

Meer info: I.B.Wissink@uva.nl

Maar dan blijft de vraag

Waarom functioneert deze leerling op het
niveau van een LVB?

Belangrijke gebieden bij het leren

- Aandacht
- Crystallized intelligence
- Fluid intelligence
- Successieve informatieverwerking
- Simultane informatieverwerking
- Executieve functies

Verkorte adaptief leervermogen test (VALT)

- Woordbetekenis (RAKIT)
- Substitutie (WISC-III)
- Woordreeksen nazeggen (CAS)
- Blokpatronen (WISC-III)
- Ontbrekende Figuren (CAS)
- Coderen (CAS)
- Woordkennis (WISC-III)
- Onvolledige Tekeningen
- Cijferreeksen voor- en achterwaarts (WISC-III)
- Informatie (WISC-III)
- Vertelplaat (RAKIT)

Verkorte Adaptief Leervermogen Test (VALT)

SUBTEST	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
01. Substitutie							X												
02. Informatie										X									
03. Woordkennis								X											
04. Woordbetekenis						X													
05. Cijferreeksen vooruit															X				
06. Woordreeksen nazeggen										X									
07. Ontbrekende figuren					X														
08. Blokpatronen					X														
09. Onvolledige tekeningen								X											
10. Coderen							X												
11. Cijferreeksen achteruit					X														
12. Vertelplaat								X											

Verkorte adaptief leervermogen test (VALT)

SUBTEST	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
A. Aandacht (01)							x												
B. Crystallized intelligence (02, 03, 04)								x											
C. Successieve informatieverwerking en SMT (05, 06)													x						
D. Fluid Intelligence (07)					x														
E. Simultane informatieverwerking (07, 08, 09)						x													
F. Executieve functies (10, 11, 12)								x											

Bespreek concept eerst met

Ouders, leerkracht en/of Intern
Begeleider

Er kunnen goede redenen zijn waarom
leerling deze prestatie laat zien....

Indien er geen nieuwe info is, of indien
advies VALT is aangepast dan

verder

- Verdiepende (neuro)diagnostiek
- Aangepaste programma's
- Aangepast gedrag

<http://www.kenniscentrumlvb.nl/>
x.m.h.moonen@uva.nl
xavier.moonen@zuyd.nl

